

SCIENTIELE LA ROMANI.

(Continuare din Nr. 15).

III. Elocuentia

Catu de pucine opuri de elocuentia s'au su-
pastratu dela romani pana la noi; si totusi ce de
barbati elocuenti a avutu Rom'a anca dela inceputu.
Pre tempulu republicei juriprudenti'a si elocuenti'a
erau unite intr' un'a si aceeași person'a. Erau inse
trei clasi de elocutiuni destinte: juridice, care
se tieneau inaintea tribunaleloru in favorea vre-unei
partite, publice care se tieneau inaintea a totu
poporulu in caus'a vre-unui lucru insemnatu de
alu statului, si in urma funebrali cari se tieneau
in onorea vre-unei persone repausate. In tote a-
ceste trei clasi de elocutiune s'au aflatu versati
forte multi barbati romani inainte de introducerea
scientieloru in Rom'a, cari se fecera maiestrii unei
elocuentie naturali, dintre cari s'au conserbatu
unele, altele, mai vertosu dintre cele funebrali,
si in scrisu, pentru ca istoricii cele mai vechi ora-
tiuni funebrali le numescu fuintane istorice, si Ci-
cero dice, cumu ca adeseori prin prea multele laude
ce cuprendeau in sena aceste oratiuni s'a falsificatu
istori'a. Celi mai mari oratori ai acestei elocutiuni
naturali au fostu: Appiu Claudiu Crassu, dupa
orbirea lui numitu Caecus. Elu trai pre la a. R.
457. Nu mai pucinu T. Coruncanius, celu de an-
taniu pontifice romanu. Asemenea P. Ciciuiu Crassu
Dives, M. Corneliu Cetegu, in urma cunoscutulu
Cato Censoriu.

Dupa introducerea scientieloru in Rom'a a in-
ceputu a se cultiva si elocuenti'a si a imbraca o
forma scientifica. Deci numai de catu incepura
a se cultivá intrins'a dupa metodulu grecescu, si
ajutati prin midi-loce destinte, curundu pasira la
midiulocu P. Corneliu Scipio Nasica, ambii fratii

Grachi Tiberiu si Caju, Sulpiciu Galba, Emiliu
Lepidu si Papiriu Carbo cá celi mai alesi oratori
ai unei elocuentie intr' adinsu studiate, cari si ra-
pira adeseori spiritele. — Liciniu Crassu Orator
si M. Antoniu mosiulu Triumvirului erau celi de
antiau oratori ai acestui tempu. Dupa sistem'a
loru si dupa esemplulu lui Muciu Scevola, pre care
Cicero niluarata cá un pedagu alu seu, se prefa-
cura in acesta arte Hortensiu si M. Tului Cicero,
si devenira celi mai mari oratori, ce potú avé
candu-va Rom'a. Inse numai acestu din urma fu
acelu fericitu, cá opurile lui argumente vie de in-
geniositatei se descénda pana la noi. Aceste cap-
de opere ne facu se judecamu, cumu ca Rom'a ia
avutu pre barbati aceia, de si aru merita ei a se
post'pune lui Cicero, atari oratori, cá si cari n'a
mai produsu alta natiune. Afora de Hortensiu
mai emulara cu Cicero in elocuentia: Serviu Sul-
piciu Rufu, Caju Memiu, Juliu Caesar, Aemiliu
Scauru etc. Cicero avú pre Calvu, Asiniu, Pollio,
Munatiu Plancu, Mesala Corvinu, si pre Brutu
discipuli si imitatori. Dupa ce inse elocuenti'a
prein domnirea unuia singuru a fostu delatu-
rata, a scadiutu din florea sa, si numai ici colea
forte rari loptatori mai aflamu in campulu ei, si
mai numai inaintea forului de aparare.

Cu adeveratu ca scólele de elocuentia nu s'au
stinsu cu totulu, si inca se mai afla ici colea omeni
cari dau instructiune din elocuentia, ba tocma
exemple de declamatiuni. Cestiu Piu, Q. Haleriu
Salciu Bassu etc. ni se spunu a fi fostu compune-
torii declamatiuniloru scolastece, ci aceste stau de
parte de elocuentia primitiva. Elocuenti'a publica
a remasu de aci inainte singuru in panegirice, cari
erau parte funebrali laudanduse viati'a si faptele
mortului, parte cu alte ocațiuni laudanduse mai
cu sema faptele gloriose ale beludiciloru si altoru

prepusi. Panegiric'a care a facuto C. Pliniu Ceciliu Secundu imperatului Traianu a ajunsu celu mai mare gradu alu elocuentiei de acestu genu, si merita a se alaturá cu cele mai bune oratiuni ale lui Cicero. In temporele mai tardie s'au redicatu mai multe scole de elocuentia in Galli'a, in cari de intre celi multi mai buni si mai rei, au escelatu Latinu Pacatu si Cumeniu.

Ca mustre de stilu bunu, afora de oratiunile barbatiloru numiti, se comenda si culeptiunile epistolarie, ale caroru autori mai renumiti se numera antaiu M. T. Cicero, ale carui epistule indereptate catra amicul Celiu Rufu Atticu, de impreuna cu responsale acestuia sunt nescari mustre din etatea cea de auru. Mai tardiu au escelatu in acesta specialitate: L. Eniu Seneca, de la care avemu 134 epistole indereptate catra amicul seu Luciliu. Ele inse au mai multa insemnatate pentru cuprensulu lor, de catu pentru stilulu celu ruptu si tulburatu. Mai mare insemnatate au cele 10 epistole care ni le au lasatu C. Pliniu Ceciliu Secundu, aceste atatu in privinti'a cuprensului, catu si a stilului lor celui frumosu si curatu merita a se compara cu cele mai bune opuri. Catra capetulu imperiului romanu au scrisu mai multi in stilulu epistolaru, intre cari Aureliu Simachu, Siliu Sidoniu Apolinariu, M. Aureliu Cassiodoru, ale caroru scripte de si nu se potu alatura intocm'a cu ale lui Cicero si Pliniu, totusi merita a se baga in sema atatu pentru cuprensulu, catu si pentru stilulu lor.

IV. Filosofia.

Filosofi'a grecésca de impreuna cu tote sectele ei a avutu o cuprendere buna de in partea romaniloru, precumu si imitatori destuli. Mai cu sem'a sect'a lui Zeno au fostu adamata tare de catra juristi, despre care unu viu argumentu ne da dereptulu romanu care-lu avemu inaintea ochiloru pana astadi. Intrinsiculu aflamu deductiuni de cuvente, definitiuni, divisiuni, si argumente decisetorie, care si tragu originea din filosofi'a stoica. Si intr' adeveru ca in fapta se pareá acesta filosofi'a a fi mai multu aplicata pentru viati'a practica, ca tote cele alalte, parte cá intrins'a filosofi'a practica erá, specialmente lucrata, parte ca dins'a pre urmatorii sei mai multu-i indemná, cá ori care alta secta spre o viatia activa, si spre o colucrare in folosulu publicu.

Ci catra capetulu republicei se pare a fi pre-

domnitu sect'a epicuria, si prea firesce, caci a cest'a favorindu egoismulu celoru mari si tari, lasitatea lor morale si religiosa, voluptuositatea cea nemarginita, adaugea forte multu la innadusirea semtiriloru cuscientiei si a marinitatei celei adeverate.

Aceste doue secte au fostu mai tare imbracisiate de catra romani. Cele alalte, pr. sect'a peripatetica si academica au fostu suscepte numai pre intre ele, si s'au nevolitu in doctrinele sale a intr'uni principiile celoru doue. Ele se apropiu din candu in candu de un'a au alta sistema. Uua cale propria-si croise siesi Cicero, elu erá unu academicu, inse nu cuteza nece una data a pasi la largu, ci-si avea de principiu a trage principiale cele mai bune din tote scolele la sene, si catu de desu se legana elu intre aceste nu se pote nega, de unde ca opurile lui filosofice se se pota bene precepe, sunt de ase studia si de a se cunosce bene sectele cele mai faimose vechi ale greciloru. Ele ne arata si influinti'a cea mare ce au avut'o aceste secte asupra natiunei romane. Suptu monarchismu se vede erasi asi fi redicatu capulu sect'a stoicesca; er' in periodulu de midilocu se vedu a fi fostu in usu principiale filosofiei pitagorice si ale scolei neo-platonice. Intr'aceea in cea mai mare parte a acestui periodu n'a existatu catedra filosofica in Rom'a.

Intre filosofi acestui periodu cari s'au eternizatu pre sene prin scriptele lor afora de M. T. Cicero, se numera inca: Q. Laetiu Caru, unu urmatoriu zelosu alu sectei epicurie, despre a carui poesie de natura lucruriloru s'a disu mai susu. Mai incolo L. Eniu Seneca din scol'a stoica pedagogulu lui Nero. Scriptele acestuia filosofice despre Mania, Provedentia, Leniscea cuscientiei, viati'a fericita, grati'a, statori'a, bene facere au mai tote un cuprensu morale. Mai pre acestu tempu trai in Rom'a unu stoicu Epictetu alu caruia Enchiridion e cunoscutu. Cu multu mai tardiu suptu Antoniu Piu scrisu L. Apuleiu cu o latinitate miserabile cartile sale despre lume, despre filosofi'a etc. Acest'a era urmatoriu scolei neo-platonice, precum si C. M. Aureliu Antoninu, a caruia carte despre sene insusi, cu tote ca se afla scrisa in limb'a grecésca, pre dereptu o numera unu discipulu stoicu intre opurile mai bune filosofice romane. Mai noi filosofi au fostu Minuciu Felix, Celiu Lactantiu Firmianu, si in urma Manliu Torcuatu

Severin Boethiu. Acesta scris cinci carti filosofice mangaitorie la inceputulu sec. VI in esilu, unde-lu aruncaşa camaril'a regelui ostgoticu Ditericu. (Va urma.)

DISSERTATIUNE

asupra folosului si necesitatii „Scolei de Dumineci.“

(Urmare.)

De lipsa este mai incolo scol'a de dumineci si pentru aceea, ca aici invetiatoriulu are ocasiune binevenita a regula, a indrepta, a stramuta multe, care altminte nu learu putea cu acelu efectu.

Aici se potu desradecina credintiele desierte, incinse intre poporu, si lasandu tóte de o parte inca numai cantarile le voiu aminti. — Nu e mai frumoasa, mai redicatoria de inima pietate, ca si candu in biserica resuna impreunata Cantare a poporului; — aceasta bine intocmita se alatura la cele mai frumoşe choruri, care redica pietatea prin arta frumoşa a intrunitei regularitate, — si acestea cantari singuru in numita scola se potu invetia.

Folosulu scolei de Dumineci ilu comanda si insusi scopulu ei, carele este indoitu, adeca: cultur'a inimei si a sufletului; — de alta parte, alunga lenea, si ocasiunea indemnátore spre pecatu; numai de s'ar introduce acestea pe totu loculu, va instraina pe tinerime dela multe si primesdióse desfatatiuni. Nici aru putea tinerimea spre mai salutaria intreprindere santi timpulu de prisosu, ca spre scopulu amentitu. — Apoi e de insemnatu, ca prin acestu pasu mintea tinerimei nu numai in Dumineci si serbatori, ci si in dile comune aru fi cuprinsa, caci tinerimea dupa esperiintia si la lucru aru vorbi totu despre ceea ce au invetiatu si au auditu catechisanduse, si in locu de lociorituri netrebnice si pecatóse aru vorbi despre mai priinciose objete.

Geniulu sechiului presinte resuna cultura, si cei ce nu sciu nemica se rusinédia. — Toti ramii de cultura naintédia, debue dara si noi, — se folosimu din resputeri imbiétórea ocasiune, si prin cultur'a poporului a corespunde resunetului sechiului.

Inceputulu diseloru scóle in adev eru aru fi una greutate, ca precum tóte, asia si aceasta intreprindere aru da peste greutati mai alesu pe sate unde ori si ce noua datina — fia aceea catu

de santa — e impreunata cu greutati. Se luamu de exemplu numai ordinatiunea sunátore despre oltuire; acestu binefacatoriu inventu peste cati contrari nau datu la inceputu? Si eta acum poporulu e impacatu cu densulu. Se afla adeca in totu satulu ómeni, carii tienu de principiu: se remanemu langa cele de demultu, de aceia adeca, caroru nici introducerea scoleloru elementarie nu leau fostu la inima, dicundu; pentruce acele? Nici parintii nostrii n'au umblatu la scola, cu aceea totu au avutu, ce leau trebuitu? Remana si pruncii nostrii la sapa, — Asia? E dar déca n'ai sciutu Dumneata, nici ffiulu teu se nu scia? Inse cei mai bine sentitori patrundu mai departe cu mintea si suspina, ca parintii loru nu ii au invetiatu nici scrierea, de unde silescu, ca pruncii loru se fia mai fericiti, de cum sunt ei.

Va dice cineva: cumu se voru putea tinerii destramati astringe la frecuentarea Scolei de Dumineci? — „Est modus in rebus,“ stapanirea, va ajuta, convingerea de bine va atrage, folosulu va adauge nectaru la ostenele.

Apoi timpulu ce sar petrece la numita scola pentru tinerime ar fi forte desfataciosu si redicatoria de inimi, au diundu si invetiandu totu ce este bunu si frumosu. Se nesuimu dar a introduce si a pratisa scola de Dumineci pentru scopulu ei celu inaltu. Nu i acesta neputinciosu. Tinerimea in mai multe comune locuite de barbati energiosi frecuentédia scól'a de dumineci cu succesu bunu, éra aceia ce se caiescu ca tinerimea nu frecuentédia, isi vedescu debilitatea — caci acele insusi guvernulu le aprobédia.

Si in tota intemplantarea unde se afla invetiatori destoinici se invetia. — Cultur'a poporului este devis'a timpului modernu, inse cultur'a basata pe relegiune, ca numai asia putemu spera unu viitoriu mai fericitu. Inse ca cultura se fia asia, debue mai anteu se avemu invetiatori bine adaptati in metodu culturei si alu crescerei; — pana voru lipsi acestiia, in florirea scoleloru satesci e unu „pium desiderium.“ — Invetiatoriulu bunu este ornamentulu Bisericei, care cresce fi Bisericei; — este man'a drépta a ei, cu care colucra spre unulu si acelasi scopu. — In lumea de acum nu e destulu ca invetiatoriulu se scia numai ceti si scria; nu e destulu numai se absolvedia tocma si preparandea, ci déca pasiesce in scóla totu mereu sa se perfeptioneza, nu ca unul ce abia astepta se tréca orele

menite pentru invetiatura, ca se pota alerga dupa economia. Astfelu dupa a mea convingere nici de catu nu voru respunde asteptarei, ce se pune intrensii. Aceasta e convingerea chiaru a superioritatii noastre, care noi numai catu o facemu cunoscuta.

De pe la Satumare.
V. P. Prt.

(ЪРМА ШИ ДНКЕИЕРЕА ЛЕЦЪИРЕИ АТИНГЪ-
ТОВАРЕ ДЕ БАНКА МОЛДОВЕИ, ДИН Нр. 22
ТРЕКЪТ АЛЪ ФОИЕИ).

Арт. 18. Акъла де ипотека ва фи дитърит де къръ Диванъла де Дитъритърѣ, каре ва адевери къ авереа немѣшкътоаре ипотекакъ е скътитъ де дитповорърѣ ми де рекламациѣ де зестре дъпъ арт. 1 § в дин анекса литера Т а Регламентълаѣ.

Арт. 19. Деакъ проприетаръла фондосълаѣ ипотекакъ ва дитъръле къ плата анъитъдеѣ мълт де 15 зиле несте терминъла семестрал, хотърът прин статътеле Банчѣи, ачааста дин зрмъ ва птѣ чере днапоѣреа капиталълаѣ ипотекакъ. Дъпъ черѣреа Банчѣи арвѣтръла деспре каре се ворвеште дн арт. 22 ва хотърѣ асвпра креанциѣ, ми Банка ва реклама де ла Диванъла де Дитъритърѣ адъчереа дитрв дитплинѣре а хотърѣреѣ арвѣтралъ.

Дн кърс де трѣи зиле, Диванъла ва фаче къноскът даторникълаѣ ка съши плътеаскъ даторѣеа къръ Банкъ дн термин де зече зиле, Деакъ дн терминъла ачеста де зече зиле, даторникъла нъ ва плъти, пълъикациѣеа де 40 зиле нецтръвъзъзареа авеѣреѣ ипотекакъе се ва инсера дндатъ дн Бълетинъла офѣциал, ми адъздекациѣ се ва десевърми дн а 15 зи дъпъ ачеле 40, а ле пълъикациѣеѣ, деакъ Банка нъ ва чере зп термин май днделъзугат.

Пълъикациѣеа межатърѣлор се вор фаче прин Бълетинъла Офѣциал ал Кърмъзѣреѣ Молдовеѣ, ори прин зп сълпелент деакъ нъ вор днкъне кѣар дн къпрѣнсъла фоеѣ.

Арт. 20. Деакъ Банка се ва гъси дн каз де а зрма къръ даторникѣи сеѣ къ дитплинѣреа дин авеѣреа немѣшкътоаре, личѣтациѣеа легалъ ачелеашѣ авеѣрѣ а даторникѣлор сеѣ, нъ ва птѣ фи опрѣгъ ниѣи ординаръ, прин ниѣи зп фелѣс де поронкъ а авторѣтърѣлор саз а кърмъзѣреѣ.

Арт. 21. Банка нъ ва дитра пентрв креан-

деле сале асѣгърате дн депозѣтърѣ дн конкърсъл даторникълаѣ еѣ.

Арт. 22. Тоате прочеселе Банчѣеѣ дитпротѣва даторникѣлор саз алтор дндаторѣдѣи, се вор дѣздека де къръ трѣи арвѣтрѣ дъпъ адеѣереа Банчѣи. Фѣкаре парте ва адеѣе зпъ арвѣтръ, ми алъ трѣеѣлеа арвѣтръ се ва пѣми де къръ арвѣтрѣи пѣмѣдѣи де къръ пърдѣи.

Дакъ арвѣтрѣи пѣмѣдѣи де пърдѣи нъ се вор зпѣи пентрв търъзѣрѣле атингътоаре де камбѣе дн кърс де 24 оаре, ми пентрв алте търъзѣрѣи дн трѣи зиле асвпра адеѣѣреѣ сълперарвѣтрълаѣ, се вор лъса ла хотърѣреа персоанеѣ че се ва пѣми пе зпъ анъ де къръ Консѣлѣла Админѣстратѣв снре а фонкѣциона статорникъ къ сълперарвѣтръ дн казъла май сълс спечѣфикакъ. Асѣмѣнеа ми Банка поате пѣми одатъ пентрв тот-деа-зпа пе арвѣтръла че се ва адеѣе еѣ къръ дъпса; тотъми еа нъ ва пѣми де арвѣтръ пе вре зпъла дин амплоеациѣеѣ сеѣ. Търъзѣрѣле Банчѣи де вор фаче къноскътъ пърдѣи пъръте прин постъ саз прин зп сълъжъажъ дѣрат ал Банчѣи, къ днскрѣс де дештеп-таре а пѣми зпъ арвѣтръ ми де алъ днсемна Банчѣи.

Дакъ пърътъла нъ ва респонде ла ачаастъ дештеп-таре, пентрв търъзѣрѣле атингътоаре де камбѣе пълъ дн 48 де оаре, ми пентрв челе-лалте търъзѣрѣи пълъ дн 8 зиле де ла днкъноптѣицидаре комѣсарѣла кърмъзѣреѣ ва пѣми пе арвѣтръ.

Хотърѣреѣле арвѣтрѣлор сълт неапелатѣве ми трѣвзналеле дѣрѣи сълт датоаре ла вѣдереа лор а ле адъче дитрв дитплинѣре. Зпъ дъпѣикакъ дин ачесте хотърѣрѣи се ва адреса тот-одатъ Деѣарт. компетентъ пентрв ка съ прѣвѣгежъ асвпра адъчѣрѣи лор дн дитплинѣре. Дн тоате пѣднвоѣрѣеа че сар пѣте наште дитре кърмъзѣре ми Банкъ асвпра интѣрпѣтациѣеѣ Статътелор ми а дндаторѣрѣлор пѣсе асвпра Банчѣи прин ачесте статъте, дрептатеа де а пѣми зпъ сълпер-арвѣтръ дн казъ де пѣзнѣре дитре арвѣтрѣ, есте ласатъ Домнѣгорѣлаѣ къ прѣи-тиреа Банчѣи.

Арт. 23. Кърмъзѣреа се ангажъзъ а нъ къвта ниѣи одатъ а фаче вре зп дитпръшътъ сѣмѣнкъ де ла Банкъ

Арт. 24. Ниѣи одѣниоаръ Банка нъ ва пѣтеа лъа дн операѣиѣеа че ле дитрѣнпрѣнде май мълтъ до-въндъ де кът 8%.

Дакъ дъпъ проспѣрѣтатеа Банчѣи, венѣфѣчъла еѣ авъалъ (сочотѣндъ ми довънда) ар трѣче несте 10% Банка ва фи дндаторѣтъ де а май мѣкшара до-вънда дн операѣиѣеа че ле ва дитрѣнпрѣнде къ 7%. Дин ачаастъ скъдѣре се ва скоате ааръ ескопъта

векселелор, дн казъ кнд таксія де есконтъ аче-
лор-лаате ванче дн Европа п'ар admite de-odatz
ачеастъ скъдере.

Таксія дмпръмътрлор съв епотекъ е хотъ-
рлгъ ла 7⁰/₀.

Пентръ дмпръмътрл де але Гъвернъвлл еа ва
ла п'ама 6⁰/₀.

Дмпръмътз каре пз ва пзте нлчл дптр'зн
казъ се треакъ песте съма де 375,000 треи съте
шентезечл шл члнчл мл талерл.

Арт. 25. Ачеастъ Банкъ ва пзте дпфлнда о
съкзрелъ (о касъ дмпръмътоаре) ла Галацл шл
кз дпволреа Гъвернъвлл шлн алте пърдл але
Прлнчлпътълл.

Арт. 26. Кончесла де фадъ се акордеазъ Банчл
Moldovei пе зпз термлнз де 25 де ани.

Дакъ дои ани дпалте де експлареа ачестъ
термлнз, Гъвернък п'ар дпкзпашлнда експлареа
кончеслел Банчл, апол кончесла се ва прлвл ка
валавлль пентр'зн поз термлнз де 10 ани, ш'аша
маи департе, ка дзпъ о дпдълеллре тълътъ.

Арт. 27. Кончеслларъ ва аве дрлгъла де а
форма о соцлетате апонлмъ пентрз пзпереа дп
лзкпаре а ачестъ прлвлеллз.

Арт. 28. Дакъ дзпъ експлареа кончеслел, Банка
с'ар десфлнда, апол дзпечеа к'зн анъ маи дпалте
де ачестъ термлнз прлн пзвлкацл еа ва лвлта
пе ачел каре ар аве влете де ванкъ, а ле аръта
шл а ле склмва кз ванл дп пзтърътоаре. Дзпъ
експлареа ачестъ термлнз, съма ванлор, а влел-
телор педпфлдомате о ва депзпе Банка дп Де-
парт. де Finance дн Молдова пентрз а ретраце
влелтеле сьс арътате.

Датъ с'аз ачеста дп презлденда Ноастръ дп
орашъла лашл ла 17. (19) Маю, анъ Мълтвлреи
зна мле опл съте члнчл-зълчл мл шесе, еар а Дом-
нел Ноастре ал шентелез, съв а Ноастръ лскълл-
търъ шл печетеа Статълл, контраслгнатъ де Мл-
нлстръла Ноастръ Секретарлз де стат алъ флнанделор.

Млнлстръла Секретар де Стат ла Департ. де
Finance.

Секълеа а III-а Nr. 582, Маю дп 7. 1856.

П Е Р И К О П Е

din хроника Romanilor
de

Georgie Șincai de Șinca.

(Каре дпчене дн анъ 86 дзпъ паштереа Домнъ-
лвл Хс шл се а съършл дп анъ 1808, дп каре
аз дпченъ а се тлпърл. Дп Молдова тлпърл прлн
градла, Domn. G. A. Gika сънтъ редакция D. Inscu.
скъл. Moldovii. A. T. Lazarian, анъ 1853.

(Ва зрмла.

Анъ 105. Флнд кз дппъръдлел Romanilor
преа тълът ар фл скъзът, де п'ар фл квлрлнс. Траян
Дмпръмътз чел маи таре шл маи влелаз, Dakia
адлдат флнд шл де дппрогвлрлне Daklor, шл де
вълътатеа дерл, злче Келешерл¹⁾, ачелашл Дпшъ-
рат къл аз лспръвлт подъл, дпдатъ аз треълт
Дзпъреа, шл вълъндъсе, аша де рълъ аз дпфрълт
пре Дакл, къл п'аз релас нлчл каре съ агонлзаскъ
пълънтъл нлчл карл съл локзеласкъ прлн четъдл;²⁾
дрепт ачел дп анъ ачеста, шл дп чел дои че
зрмеазъ³⁾ фолрте тълдл локвлторл аз дъс дп Dakia,
дн тоатъ лъмеа Romanilor⁴⁾, дар маи алес дн
Roma шл дн Italia, прекъл адеверелъ лскрлп-
длеле, каре пълъ дп злза де асълзл кълътъ, маи
кз самъ дп Ardeal⁵⁾, дн каре лскрлпдл ачел
дпкъ се доведелте, кз пз пшмаи глоате мшелел,
чл шл фамллл де фрвлте аз фост дъсе саз стрълъ-
тате дп Dakia. Лзпг ашъ фл дп ворълъ де ашъ
пштера тоате фамлллел, кълте се афъл дп лскрлпдл,
чл тз четеште ла Фрлдвалскл⁶⁾ Четеште шл челе
че ам скрлс дп Исторла Romanilor (каре с'аз тлпърл
дп съършлтъ Kalendarlzlvl де анъ 1807)
партеа 2. §§. 8, 9, 10. — Ез ла анъ ачеста маи
тълъте пз маи дпшлръ, фъръ пшмаи кз пз е пелъ-
тлндъ, съл флел фост шл дн фамллла Корвлнлор (дн
карл а фл прълслт Mariac Крайлъ Бгарлел кз деа-
длнелъ дореа съл се арете⁷⁾ адълнл дп Dakia, тълкар
кз Корвлнл дп лскрлпдл пз се четеск.

¹⁾ Samuel Kőleséri in Aurgaria Romano-Dacica.
cap. 1 Nr. 5. ²⁾ Eutropius Lib. 7. Paulus Diacon-
Lib. 10. ³⁾ Katona in Synopsi Chron. ⁴⁾ Eutro-
pius, et Paulus Diaconus II. cc. ⁵⁾ Fridvalski
Inscrip. Dacicae. ⁶⁾ Eaedem Inscript. Dacicae. ⁷⁾
Zamoscius in Analectis Dacicis cap. 11.

Анъ 106. Траян, дзпъ че аз дпвлнс шл
стълнс пре Дакл, аз зълволл дп Dakia, Mecia шл
Тракла пълъ ла анъ 108, прекъл се ва адеверл-

де ачи дн коло. Дн анял ачеста 106, маі тълз аз фост дн Dakia; пентрз къ аз съпат вистіе-ріиле лзі Декевал де съвт алвіа Стреіази¹⁾; аз цертсітз ші тълдъмітз зейлорз, днтъіз пентрзкъ аз пѣтѣт днвїнде пре Декевал ші а съпъне Dakia Romanilor²⁾; а доза, пентрз къ аз афлат вистіе-ріиле³⁾; аз чїнстїт къ фоарте тълзте ші фрътоасе дарѣри пре Марк Лікініе Мѣкіан пентрз вѣлз пѣр тареа лзі дн ресвоїл къ Dakii⁴⁾, аз дїрес четъ-діле челе стрїкате але Dakiei, ші аз zidit зпеле позе де ізновъ, каре сънт Caput bovis (Капъл возлзі). Нікопїлз Валахіеї, Teodora саз Тѣрнъл ла капъл подълзі чел дїн Валахіа, ші Пѣнтеа ла капъл подълзі чел дїн Българїа⁵⁾; ші маї пре зрѣтъ аз фѣкѣт кыле ші апедъсѣріле, деспре каре дестъл ам къвѣнтат дн Історїа Romanilor, партеа 2. § 11 каре о vezї.

¹⁾ Dion Cassius in Trajanum. ²⁾ Inscriptio Dacia 3. ³⁾ Inscript. 69. ⁴⁾ Inscript. 43. ⁵⁾ Procopius de edif. Lib. 4. c. 6.

Анъл 107. Дн анъл 107, саз дн сѣършїтъл анълзі трекут, Траїан дн чїнстеа сорорїї сале Марїанеї, аз zidit Маркіанопоїлз дїн Българїа¹⁾; че се кіатъ акъта Преслава²⁾; дїн Mecia де дїос саз Българїа аз трекут дн Тракіа; знде аз длоїт орашъл Zenec, ші л'аз нѣміт де пре нѣтеле сѣз Траїанопоїлз³⁾, де знде днторкъндъсе дн Dardania аз zidit Ълїанъл, кареле дъпъ че с'аз дїрес прїн Івстїніан чел дїнтъїз, с'аз нѣміт Івстїніана а доза⁴⁾, іаръ акъта се кіатъ де локзїторї Прїерент, де Талїанї Треїсерено, ші есте дн Сербїа лънгъ Дрїнъл алъ, дн прежта четъдѣї нѣміте Нек⁵⁾.

¹⁾ Zosimus, Lib. 1. c. 4. Ammianus Marcellinus Lib. 27. p. 364. ²⁾ Bruzen in Dictionario T. 7. Hofmanus in Lexico T. 3. ³⁾ Idem Hofmanus T. 4. ⁴⁾ Procopius de aedificiis. Lib. 4 c. 1. Katona in Synopsi Chron. ⁵⁾ Baudrand in Geographia.

Анъл 108. Днтѣрнъндъсе Траїан дн анъл ачеста дн Рома, ші дѣкнд ші Країлзі Декевал, аз дїнѣт ал доїлеа трїзѣф де Dakı, къ атъта маї таре помпъ, къ кът аз фост маї през а'л днвїнде, ші зчїде пре ел¹⁾. Іаръ кът къ фоарте къ през і-аз фост лзі Траїан а фаче ачеста, тѣртѣрісенте Івліан Азгъстъл ші Параватъл саз Апостата²⁾, зїкнд: къ Dakii ера чеї маї тарї ші маї вїтежі днпре тоате неатѣріле челе де атъчі, ші пентрз статѣра ші тѣрїтеа тѣрнѣрілор ші пентрз къте ле вагасе лор дн кап Затолксіс, кареле се чїнстеа де дъшїї; пентрз къ фїїнд еї днкрѣдїндадї къ нъ ворперї къ тотъл, фѣръ нѣмаї се вор стръмъта къ

локашъл, пѣрзреа ера гата а се вѣга дн прїметъ ка чеї че'шї аштента мѣтареа.

¹⁾ Dion in Trajanum. Katona in Synopsi Chron. ²⁾ in Satyra.

Анъл 109. Днпрешїїндъсе вестеа Траїан дн лъте пентрз къте фѣкѣсе де кнд дн пѣрѣдіа, дар маї вѣртос пентрз челе че лѣкрас дн Dakia, тоате неатѣріле л'аз чїнстїт прїн со- сѣї, днкъ ші Indianii, карїї ера чеї маї депѣрѣдї де Рома¹⁾.

¹⁾ Dion in Trajanum, Katona in Synopsi Chronologica.

Анъл 110. Днделепденте сокотїнд Днтѣратъл Траїан, къ фїе-каре стѣпѣнїре н'аре онї нѣмаї де арте, чї шї де днвѣдътѣрї, (пентрз къ артеле нѣмаї декът апѣръ саз днтѣреск днтѣрѣдіиле, даръ днвѣдътѣріле ші мештешъгріле де фѣрїческ.) пѣдїнтел аз днчетат дела арте, ші ел норпїт днвѣдътѣріле днпре съпъшї; пентрз къ дн Рома аз фѣкѣт вївлїотека, чеа, де пре нѣтеле лзі, Ълїіана кіематъ¹⁾; іаръ дн Dakia коледїтіріле саз скоалеле вѣрдашїлор²⁾, ші але вѣїашїлор³⁾, ш-ч-л. Батѣр де ар зрма лзі Траїан ші овлъ- дѣїторїї Ромънїлор ші ар вѣга днпре дъшїї днтъїз днвѣдътѣріле (кът се зїк) челе фрътоасе; а доза: тоате мештешъгріле, варет челе маї де треавъ шї маї де лїнесъ, ка се нъ се сѣрѣлѣваскѣ Ромънїї пре алте неатѣрї! Ачеста де се ва фаче, кредетъ, Ромънїї вор фї днпре чеї маї фѣрїчїдї. Шїлдъ не поате фї Рѣсіеа, а кѣреїа локзїторї, че ера маї днпайте де Петрз чел таре? ші че сънт акъта?

¹⁾ Dion in Trajanum. Calvisius in opere Chron. Briccius in Chron. Univ. Katona in Synopsi Chron. ²⁾ Inscriptiones Dacicae 22, 70, 71. ³⁾ Eaedem Inscript. 64, 65. (Ва зрма.)

(„Zimbrъ“)

Іашїї, 1. Ізніе.

Дн нѣтеръл 115 ал Zimbrълзі амъ апелатъ ла гласъл Клерълзі носїрз, шї ал Ромънїлоръ де дїноколо де Мілковъ дн прївїнда Ънїреї. Астѣзї не грѣвїмъ а вѣвлїка знъ артїкълъ ал прекъзвїомїеї Сале Пѣрїнтелзі Архімандрїтъ Неофїтъ Скрїбан, професоръ дн Seminaria де ла Сокола. Аденѣръл къпрїнес дн ел ва лъміна ідеїле маї тълтора.

Ної днсъ дескоперїтъ днтѣрнѣсъл сїмдїмінте тарї де крештїнъ шї де ромънъ че опореазъ вїсе-

rika ші пацізна поастръ. Кестізна віталъ де шіре ші нешіре есте аштернътъ не фацъ ші шіне десвълітъ. Ноі феліцітъмъ дшплініреа знеі асеміне повіле даторіі а прекъвіошіеі сале дпайгеа ромънімеі ші дорітъ ка асемене артіккле провеніте дін сінъл вісерічеі съ ші айъ тмътзі. тоареа дпрізіре.

ЪНИРЕА САЪ НЕЪНИРЕА

прінчіпateľор.

Еатъ днтревареа тімъзлі де фацъ пентрз тотъ патриотъз адевъратъ. Еатъне де фацъ провсъ де а не алеце, с'аз ачеа че аз дорітъ чеі маі маі Domnitorі ші ероі аі Ромънілоръ Стефанъ челъ made ші Міхаі Вігеазл, саз ачеа че пенътъндъ еі ісвѣті, не аз ласатъ де а фі жкъріеа днтъмплърілоръ ші а соартелоръ декретате де провіденцъ пентрз тоате ачеле попоаре ші пентрз тоді ачеі оашені, карі авътъзі де ла прінчіпъл дшгъдеі ші ал армоніеі че днтъреште ші тмътеште, се дпсфалъ ші се порнескъ де спірітъл десвінъреі ші ал вражвеі, де тмъіеа днтъперікълзі.

Патріотъле Ромъне! фіігле ал крештівътъціі! Тъ нлъ астъзі а'і фостъ зігатъ де чеелалтъ ъме, де къръ челелалте паціі; Провідінда с'аз шілостівітъ; ші астъзі 'ці се тріміте о днтреваре (de віеацъ Европа те днтреавъ, ші ка не Романъ ші ка не Крештівъ: Воешті тъ віеацъ?

Респънде! Респънде ка Романъ ка съ квоаскъ лътеа къ дп віелеле тале кърѣе тотъ де ачелъ съпѣ стрълъчйтъ каре аз фостъ фала лътеі днтреці; респънде ка крештівъ, ка съ квоаскъ лътеа къ тъ ешті крештівъ.

Даръ пентрз ка че вошъ фаче ші акъмъ съ лъ фачемъ орвеште, прекъмъ поате къ с'аз фъкътъ тмъте дп тімъзріле трекъте, деспре каре астъзі не кымъ фъръ вре зпз фолосъ, де ачеа адъкъндъне амінте де ачеа дшделеантъ сенгенцъ а знеі вестітъ філософъ каре адеце зіче: „Quid quid agis, prudenter agas et respice finem!“ „Орі че фаці, дшдесендеште фъ, ші прівеште сфърштъ!“ . . . Ка нъ кмъва дп зрѣтъ непорочіреа поастръ съ не дикътъшевъз пріп фаврікареа а дпкъшні тмъілоръ поастре, ші ка нъ ла чеа дптъіе кшоштіндъ че воескъ а фаче челелалте паціі деспре ноі, съ не квоаскъ къ ноі сінгърі пльъ астъзі амъ фостъ кшшпъторіі непорочірілоръ поастре ші съгемъ ші де астъзі дпайнте. Нъ

есте маі mare de-șimare de къръ а зчігашълі де сіне! . . .

Ші пентрз ка съ не лъмърїмъ маі віне аскура ачешті днтревърї де віеацъ саз де тоарте, съ черчетъмъ дп деосевї, фъръ чеа маі тікъ патїмъ, саз пъртїніре ачесте дозе днтревърї ші пентрз ка съ нъ зічетъ къ воїмъ а скїмъва лъкръ штігътъ не лъкръ нештїгътъ, дшпре кымъ зіче провервъл Ромънескъ: „Врава дін палмъ не Чоара дін паръ.“ Апоі се пвнемъ тмъпа не кзѣгъ ші съ черчетъмъ дптъї нешїреа дп каре амъ зкъкътъ нлъ акъмъ, ші апоі зніреа че не аштеаптъ къ браделе дескїсе

I.

НЕЪНИРЕА ПРНЧІПАТЕЛЬОР.

Дпкъшні квънтълъ де Неъніре, ловеште де одагъ дозе дін челе маі повіле sentimente че поате авеа оменїреа. — Ловеште зікъ ші націоналітатеа ші релїціа. Ловеште націоналітатеа пентрз къ паціа нъ есте алъ чева де къръ о фамїліе mare, ші десвїнъторїкъл фамїліеі есте не цїзмътате зчігашъ де пърїнци. Ловеште релїціа крештівъ, пентрз къ челъ маі дпалтъ прінчіпъ алъ крештінілоръ есте Ъніреа, кърї еатъ къ че дпкеіе Іс. Хс. тоапъ Евангелїа Са: „Пърїнте Свїнте зіче ел, мергъндъ ла патїма чеа де кръче, фъ ка тоді зна съ фїе, прекъмъ Тъ днтрз міне ші Ез днтрз Тїне, де асемїнеа ші еі Ъпа съ фїе!“

Даръ поате къ веці зіче, о патриотїлоръ! къ ачестъ прінчіпїс де неъніре Антїхрїстікъл, антїпаціонал, с'аз свїндїгъ прїп кърїдереа а кърторва веакърі де къндъ фїндъгъз прінчіпateľе. Аша днтрз адевъръ: рълъ се фаче фїре ші тръескъ дп дшрере ка дп елементъл мес! . . зіче ренъмітълъ поетъ ромънъ. Ачештъ цїздекатъ с'ар асемъна дптовма къ ачеа а зпї омъ варваръ, ші селватїкъл, каре ла пропънереа вре зпї мїсіонаръ Европеанъ де а'л крештіна ші ал лътіна, аръ респънде, къ вървърїеа ші селвтъчїзна де маі тмълді ані о петрече ші тръеште къ дъпса, ші къ фїндъз дп еле депрїнсъ, ел нъ воеште нічі а се лътіна. Дакъ ачештъ респънсъ есте де рісз ші вреднікъ де осъадъ, апоі оаре ал постръ кмътъ ва фї?

Даръ къ тоате ачесте, съ черчетъмъ маі дп спеціал ачештъ традиціонал неъніре, ачештъ антїхрїстъ десвїнаре.

Къръ пентрз трекътъ, Історїа ні аратъ къ тотъ дезна амъ фостъ цїкърїа соартелоръ ші аі фъртъ-

пilorъ дин афаръ. Коравиа пидіеі пѣ авае о къртъ, о възсолъ каре съі деа о діректіе штізтъ ші хотърітъ. Сісгемялъ де адеіреа Домніторіоръ аз десевършітъ непорочіреа; ші дакъ дикъ пѣ не-амъ сдръмікатъ де тотъ съвъ асемінеа недичегате ловірі де партізі ші де інтріці, аз фостъ пѣмаі суре а прелзці тікълошіле, не каре де кѣтъ-ва тімпъ дикоаче пѣ ле пѣгъръмъ аліна де кѣтъ prin кіетареа знеі протекціі дин афаръ, сокотітъ де пѣріндіі пострі ка сінгѣра тѣпѣіре. — Дандеръа скѣтіторіа, — іаръ де поі гѣстатъ кѣ о амаръ пемълдеміре; еатъ дн скѣртъ трекутъа постръ.

Се прівітъ акѣмъ дн тімпъа де фацъ темейріле ачеле рідікѣле ачелоръ че съптъ дн контра зпуреі принціпателоръ. Еатъ кѣмъ се фѣдърніческѣ а се teme ei де ачеастъ Дпуре:

1) Дн прівіреа реліціоасъ зікъ зпії, кѣмъ кѣ зпуреа принціпателоръ аръ траде дѣпъ сіне зпѣ Prinѣа де дінастіа Европеанъ, каре п'аръ фі де крелінда поастръ ші пі аръ стріка леѣеа.

Ачестъ ацарнікъ претекстъ се деранпъ сінгѣръ де ла сіне; кѣчі зпѣ Prinѣа Европеанъ орі ші каре аръ фі елѣ, дѣпре політіка а орі ші кѣрзіа гѣвернъ чівілізатъ, пѣ поате сінгѣръ а'шн сена съвт тронъ, кѣчі а скітва реліціа свѣзшілоръ сеі, днсетнеазъ а се детрона сінгѣръ не сіне, кѣчі адевъратъа тронъ алъ Дипѣрацілоръ ші ал Рецілоръ стъ тотъ аколо, знде стъ ші днсъші тронъа лѣ D-зѣа, адекъ дн інтеле ші кѣдетеле свѣзшілоръ. Нѣ се афлъ дінастіе аша де скѣртъ ла відере ка еа сінгѣръ съ'шн аръче корона де не капъа сез. Даръ пентрѣ а се віде ші маі віне ші маі лѣтърітъ авѣрдігатеа знеі асемінеа фѣдърнічѣте фрїчі, съ прівітъ маі де апроане фамиліа домнітоаре дн Рѣсіа. Еа дн орїцінеа еі, дрентъ пѣдекъндъ, пѣ аз фостъ нічі рѣсакъ нічі ортодоксъ, ші чіне оаре асѣзі дн Рѣсіа есте маі възъ Рѣсѣ ші маі ортодоксъ де кѣтъ фамиліа Дипѣртеаскъ? Регатъа Греціеі де асѣзі аре домніторіа пѣ Грегъ нічі ортодоксъ; ші дакъ вома пѣдека кѣ пентрѣтенеіре, вома афла не Гѣвернъа Еліпъ тотъ аша де радїоналъ ші де патриотъ прекутъа ера ші челъ дн тімпъа Етеріеі де ла 1821. Черкареа де ла 1853 ші 1854 аз доведітъ ачеаста.

Де асемінеа дн прівіреа реліціоасъ клеръа

Еліпъ днфлореште маі тѣлѣ де кѣтъ ачелъ грекъ дн Prinціпате ші дн Тѣрчіа; ші дакъ чінева ва фаче арѣтаре кѣ дн Атена се афлъ вре зпѣ місіонаріа авсаятъ, апоі ла ачеаста се респонде, кѣ де ачештіа се афлъ претътіндео ла рѣсъріте, прекутъа ші дн алте локърі ші проселітістѣа лоръ днтрече не ачелъ дн Елада. Афаръ де ачесте дн Оланда, оаре пѣ есте реѣеле де крелінда протестантъ, іаръ попоръ де ачѣа католікъ? ші кѣ тоате ачесте попоръа пѣ сѣфере нічі зпѣ фелъ де жігнуре дн реліціе.

2) Дн прівіреа політікъ — кѣ адікъ с'аръ жігні інтегрігатеа імперіалѣі Отоманъ; пентрѣ кѣ інтегрігатеа ачѣаста прівіндъші трівѣтъа кѣвенітъ днтр'о сомъ зпѣтъ дѣпре аналогіе де ла тотъ статъа Ромънъ, кѣштігѣ дикъ тотъ одатъ ачѣеа кѣ ва аве ла Дѣнѣреа зпѣ зідъ де апѣраре пѣтернікъ, маі вѣртосъ дакъ с'аръ днтродъче дн ачестъ статъ сісгемя алъ Прѣсіеі; де чѣлъ маі таре іnterесъ алъ Тѣрчіеі есте, ка еа сінгѣръ саз съ днвоіаскъ а се фаче ла Дѣнѣре зпѣ Статъ пѣтернікъ, саз де пѣ, апоі сігѣранда екіліврѣлѣі Европеі, аръ чере неапѣратъ а лѣа пентрѣ Prinціпате алте тѣсѣрі, адікъ а ле днкорпора кѣтрѣ імперіал Отоманъ спре а'шн фаче елѣ аіче днтрїтѣріле сале, ла каре Prinціпателе пѣ аръ пѣте лѣа алтъ парте де кѣтъ ачѣеа а салахорілоръ ші а кѣрѣзшілоръ, ші а ашеза гарнізоанеле Тѣрчіеі спре кіаръ а са сігѣрандъ не віігоріме. А лѣса дѣчі ачесте принціпате дн пѣзпуре ші дн адміністраре де кѣштїгъ пентрѣ зпії ші пентрѣ адді, есте а комѣате вііторъа Тѣрчіеі ші сігѣранда екіліврѣлѣі Европеанъ, ші днсъші кіаръ порочіреа лоръ. (Ва зрѣа.)

БИБЛЮГРАФІЕ.

Фрагмент історік, скріс дн векеа лімѣв Ромънъ дн 1495, скос ла лѣміпъ дн Молдова ла 1856. Нота. Іст Фрагмент історік скріс не хѣртїе паргаментъ, се компъне дн 8 фїле, фѣкаре лѣнгъ 5 де палте 9½ лініі, латъ 4 палте прекутъа се vede дн Фак-сіміле, ачесте фїле аз фост легате кѣ зп гѣтан ромъ. (Маі не ларѣ дн Nr. вііторіа.)